

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTAMĂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

REALIZĂRI ORTODOXE ÎN AMERICA

— O ACTIVITATE PILDUITOARE —

De peste Ocean a răsunat trâmbița biruinței. Într'un timp atât de scurt, numai după doi ani de păstorire, P. S. Policarp, Episcopul misionar în America, a desăvârșit o operă de organizare, în cea mai vastă și mai inaccesibilă Eparhie. Situația de drept și de fapt, pe care Păstorul a găsit-o la sosirea sa, era din cale afară de complicată. Opinia publică însăși — într'o țară unde ea contează mult și are infinite posibilități de afirmare — era împărțită. Însăși înființarea Episcopiei fusese discutată, ba chiar împedată. Erau elemente în conflict cu prescripțiile canonice, cari nu doriau de loc un For suprem, hotărâtor în cele spirituale, ca și în cele lumesti. Acestea nu puteau dori înscăunarea ordinii și legalității.

Deaceia sosirea noului Episcop a fost întâmpinată cu cea mai înverșunată și condamnată dușmănie, în rândul celor, ce urau, în persoana Episcopului, *Biserica strămoșească* și învățăturile Ei sublime. Și opoziția lor a luat forme de o violență neobișnuită. Bucuria celor înțelegători și cari își dau seama de importanța unei Episcopii în țară, în care viața religioasă înseamnă atât de mult, a fost mult amărâtă de această luptă în contra intereselor românești, dusă, printr'o campanie stranie de defăimare și atac, în însăși coloanele ziarului „America”, pe care lumea se obișnuise a-l considera ca un organ autorizat al revendicărilor etnice ale Românilor înstrăinați pe pământul îndepărtatului Continent.

În această teribilă — deși nu neașteptată — înclăstare, P. S. Episcop Policarp Morușca, și-a dat măsura înaltelor sale calități de organizator și conducător de oameni. Cu nesfârșit tact și neobosită dragoste și bunătate, P. S. Sa a curățat ogorul de preoții necanonici și a cerut rânduială în

viața parohiilor. Foaia „Solia” ca organ al Episcopiei a început, cu răbdare și îndărătnicie, să adune pe cei bineintenționați și să demaște pe cleveitorii și dușmanii ortodoxiei, dovedindu-i pe mulți din ei, ca nefigurând în registrele parohiale, ca fiind de mult căști-gați fie de secte, fie de rătăcirii politice, ceace nici nu le mai dădea dreptul să se amestece în treburile obștei creștine românești din America.

Paralel cu această clarificare a situației și a luminării spiritelor, Episcopul tânăr și activ, a pornit la realizări concrete, cari azi stau drept mărturie a râvnii Sale pentru Casa Domnului.

„Vatra românească” — adăpost pentru bătrâni, reculegere pentru cei istoviți — recreare pentru tineri — Reședință pentru Păstorul lor sufletec — nu este numai un proiect, un deziderat, o năzuință. Este o sigură și impunătoare realitate. „Încă dela înjghebarea primelor parohii pe aceste meleaguri — spune suplimentul economic al „Soliei” — s'a simțit necesitatea arzătoare a unui așezământ obștesc de îndrumare a *vieții spirituale* și de coordonare a activității *religioase și culturale*, care să realizeze *solidaritatea* și acțiunea unitară atât de trebuincioasă pentru întărirea vieții românești abia înfiripate”.

Acest așezământ obștesc astăzi există. Un bogat domeniu de aproape 400 hectare cu pădure, apă răcoroasă, conac și tot felul de clădiri, cari se vor putea amenaja și folosi, pentru crearea diferitelor Instituțiuni de ocrotire socială, sub directa conducere a Bisericii, sub nemijlocitul control al Episcopului. Pe această proprietate intrată în proprietatea Episcopiei în condițiuni optime și excepționale aranjamente de plată, se va ridica, grațios și pitoresc, în stil curat, primul sat româ-

nesc din America — sugestiv botezat „Little Romania”, mica Românie, care să mângăie nostalgia celor, ce-și câștigă pâinea printre străini și să deștepte în ochii și în inima tineretului născut pe meleaguri îndepărtate și cari, mulți, abia mai vorbesc limba părinților lor. În acest sat românesc vor înflori vechia artă românească, se va învăța carte românească, se va citi slova venită din Țară, se vor cânta doinele noastre, se

vor juca jocurile plaiurilor străbune. Acolo, toată lumea, va fi „acasă”.

Arhiereul Românilor-Americani, plămăditorul acestei minunate idei; însuflețitul Comitet, ce i-au stat întru ajutor, întreaga obște ortodoxă de peste Ocean, merită o bună înțelegere și apreciere a Statului românesc pentru laudabilele lor realizări, „Little Romania”, „Vatra românească”, trebuie să fie susținută pentru ca să poată grăi, mai cu seamă generațiilor viitoare, cari se desnaționalizează în mod sigur altfel, în mijlocul ispitelor de tot felul, cei înconjoară în Lumea nouă.

SFINȚIREA BISERICII DIN CUPȘENI

În cea mai îndepărtată extremitate din nord-estul eparhiei Clujului, este situată comuna Cupșeni, la poalele muntelui Șatra, cu 900 suflete ortodoxe. Comună cu renume odată, eră doară sediu protopopesc, astăzi a pierdut din importanța sa, fiindcă comunicația modernă s'a îndreptat în alte părți.

S'a petrecut totuși un act extrem de important pentru viața spirituală a credincioșilor din Cupșeni în ziua de 3 Octombrie a. c. S'a sfințit și predat destinației sale biserica ortodoxă română prin ierarhul ei P. Sf. Sa Nicolae Colan. Acest act a prilejuit o mare sărbătoare nu numai pentru parohia Cupșeni, ci pentru întreg poporul dreptcredincios din ținuturile muntoase ale Chioarului și a văii Lăpușului. Manifestări spontane de dragoste și însuflețire au avut loc în toate comunele pe unde iubitul nostru păstor sufletec a trecut în drumul său.

Plecând încă de Sâmbătă după masă, a fost așteptat la întrafea sa în tractul Lăpușului în marginea parohiei Rohia de către poporul din această parohie în frunte cu parohul local Nicolae Gherman care i-a adresat cuvinte calde de bună venire și spor la munca duhovnicească ce-a întreprins în țara Chioarului. După cuvintele

de îmbărbătare adresate mulțimii adunate P. Sf. Sa și-a continuat drumul spre Tg.-Lăpușului, în mijlocul căruia sub o impozantă poartă de triumf a fost așteptat și primit de populațiunea acestui oraș în frunte cu d-l Subprefect al județului. Aici P. Sf. Sa a fost salutat de d-l Subprefect, de C. Sa Protopopul unit din Lăpuș și de copii de școală. De aici întreg cortegiul s'a îndreptat spre capela din Lăpuș, unde a fost bineventat de preoțimea tractuală și enoriașii din loc prin graiul păr. protopop Șt. Gheție și s'a celebrat Vecernia în asistența P. Sf. Sale de către părintele protopop cu participarea preoților Herman din Rogoz și Todea din Borcut.

Peste noapte P. Sf. Sa a rămas în Lăpuș ca oaspe a P. C. Sale Ștefan Gheție, unde s'a servit o masă pentru P. Sf. Sa și toți fruntașii români ai vieții publice din Tg.-Lăpușului.

În dimineața zilei de 3 Octombrie s'a deschis ceriul și o ploaie abundentă a căzut asupra Lăpușului, adăpând din belșug însetatul sol a ținutului. Credeam că sărbătoarea vrednicilor poporeni din Cupșeni va fi stânjenită de ploaie. Îndată ce am plecat la drum ceriul și-a închis din nou zăgazurile și cea mai frumoasă zi de toamnă, încă verde, își arunca mângă-

ierile asupra cetelor de credincioși cari se grăbeau, de pe coline și din văi, să alerge la sfințirea bisericii din Cupșeni. În drum i s'au mai făcut P. Sf. Sale primiri în satul minoritar Dămăcușeni, primiri grandioase în Rogoz, în Libotin și pe urmă la marginea satului Cupșeni. Până aici banderii frumoase de călăreți au format escorta; începând dela intrarea în hotarul comunei Rogoz, iar poporul în haine de sărbătoare a prilejuit o primire deamă, de vrednicii Români a plaiurilor, unde, deși poporul este sărac și departe de izvoarele civilizației, ori poate tocmai pentru aceasta, a dat de atâtea ori în trecut, cea mai mare dovadă de solidaritate și persistență pe lângă idealurile steagului național român. Aici este unul dintre punctele unde atacurile politice șovine maghiare se frâneau de cerbicia de oțel a poporului român. Și astăzi se vede la acest popor cât de colo pornirea lui spre luptă pentru tot ce crede el de sfânt și scump pentru sufletul neamului.

Dar acum aveam de asistat la un act pacinic și sfânt. Urmasul apostolilor lui Iisus Domnul păcii, și-a făcut apariția între fii Cupșenilor aducându-le binecuvântarea creștină. Pentru aceasta și credincioșii din sat și împrejurimi au îmbrăcat cea mai frumoasă haină de sărbătoare și i-au eșit înainte cu miile ca să petreacă în triumf carul cu boi, ce ducea pe păstorul sufletelor până înaintea noului lăcaș dumnezeesc. Aici se ridică biruitoare turla în soare, ca o sfidare a urgiei trecutului de suferinți amare, și ca un izvor de dulce și liniștită mângâiere a tuturor celor ce au sperat în ivirea zorilor, cari se aducă țarinilor românești stăpânire românească, iar credincioșilor ortodocși ieșirea la lumină și înălțarea lor.

P. Sf. Sa asistat de consi-

lierii eparhiali P. C. Lor Dr. Vasile Sava și Laurențiu Curea, protopopul Ștefan Gheție și întreg clerul tractual și ajutat de corul sf. mănăstiri Rohia a săvârșit actul târnosirii împreună cu Sf. Liturghie, în asistența autorităților administrative în frunte cu d-l prefect Oltean al Someșului și un public de circa 6000 suflete sosite de pe toate văile.

În decursul Sf. Liturghii a fost hirotonit întru diacon tinărul Romul Buda din Ungureni.

Iar după serviciul divin P. Sf. Sa a ținut mulțimii de față, înafară de biserica, care n-o putea încăpea, o magistrală cuvântare. Plecând dela exioma biblică a grăuntelui de muștar, a arătat cum acel grăunte de credință, care n'a încetat nici odată să sălășluiască în sufletele poporului din Cupșeni, i-a binecuvântat pe fii acestei comune cu o biserică așa de frumoasă, zidită în stil bizantin, după ce o sută de ani s'au străduit să iasă din biserica de lemn a trecutului. De două ori au ajuns să aibă fonduri adunate și chiar cărămizi arse, și de amândouă ori vremurile și ursita s'au arătat mai tari ca dorințele lor de bine, și au rămas cu mijloacele risipite, cu răsufierea oprită.

Pentru ca să se facă acuma a treia opintire a trebuit desinteresul unui călugăr cum a fost ieromonahul Inochentie Vasilian, care păstorește azi Cupșenii, și din silințele, munca și stăruințele căruia s'a înighebat și gândul și s'a săvârșit și fapta, care aduce viață acum în sufletul tuturor, celorce, poticnindu-se de atâtea ori, n'au căzut, ci au crezut până la sfârșit.

Ieromonahul Vasilian și poporenii săi au început zidirea bisericii cu 7000 Lei, insuficientă sumă chiar pentru construirea unei colibi mai de dai domne. Dar se vede că alăturarea de acest modest capital au

pus grăuntele de muștar al credinții lor, care i-a întărit și luminat ca o vecinică scânteie, și această luminare a deschis sufletul tuturor celor cărora s'au adresat, guvern, prefectură, credincioși, cari toți au meritul neprecupețit de a fi ajutat cu mijloace bănești la ridicarea acestui măreț lăcaș dumnezeesc. Tuturora P. Sf. Sa le exprimă mulțumirile sale, asigurându-i că obolul pe care l-au dat l-au întrebuințat bine, punând încă o pietricică, nu numai la temelie bisericii, dar și la temelie Statului român. Bisericile sunt o mărturie, mai tare ca oricare altă instituție, de viabilitatea neamului românesc, căci ele dovedesc tăria sufletului și nu a materiei. Unde este suflet, acolo este și siguranța vieții.

Fericește pe poporenii săi pentru fapta mare care au reușit să o săvârșească, și roagă pe Tatăl cel ceresc să-i binecuvinte pentru străduințele depuse, în fii de fii lor.

După încheiere P. Sf. Sa a împărțit două ore în șir anafora la mulțimea adunată, și abia la orele 3^{1/2} s'a putut așeza la masa comună, dată în școală în cinstea oaspeților de către comitetul parohial.

La masă s'a vorbit și închinat: P. Sf. Sa Episcopul pentru sănătatea întruchipătorului tuturor idealurilor românești M. Sa Regele, d-l prefect Oltean pentru P. Sf. Sa, prea cucernicul protopop Ștefan Gheție pentru d-l Prefect și toate autoritățile, subsemnatul pentru bunele raporturi dintre Stat și Biserică, pentru parohul local și toți binefăcătorii acestei biserici, cu fapta sau cu vorba. Au mai vorbit domnii: Primar Filip din Libotin, preotul local, avocat Cureau, profesor Țiganeți, avocat Coroi și alți fruntași. Marea faptă a cupșenilor ne-a stârnit și pe noi la vorbe de laudă la adresa celor vrednici.

P. Sf. Sa a mai participat

la conferința preoțimii tractuale, dând îndrumări practice în chestiunea catehizației care era pusă la ordinea zilei, și tratată de vrednicul preot Puica din Văleni într-o conferință.

Mult s'ar mai fi putut spune dacă luna nu s'ar fi ivit de după zăbrelele zilei și nu ne-ar fi vestit, că timpul a trecut și noi trebuie să ne luăm rămas bun dela parohienii din Cupșeni. Am plecat cu mașina, în aclamațiunile poporului de pe la toate casele și din toate porțile, lăsând în urma noastră o lume care petrecea de fericire de viau păreții de codru a muntelui Șatra, și ne-am întors târziu în noapte la Cluj, unde ne așteptau alte datorii. În mintea mea s'a întipărit însă valea Lăpușului cu Cupșenii în extaz de fericire și bucurie, sub raze de lună, așa cum i-am văzut și auzit strigând la plecarea P. Sf. Sale. Această icoană rămâne pentru întreagă viața.

Dr. VASILE SAVA

O zi de bucurie.

Trăim un veac în care se pare, că lumea este stăpânită de un Duh al necredinței. Și nespun de mare este bucuria celor încredințați cu propovăduirea și răspândirea cuvântului lui Dumnezeu, atunci când găsim, totuși, suflete cu adevărat creștinești și însetate după învățătura dumnezeiască.

De o astfel de bucurie s'a împărțit, în ziua de Duminecă 3 Oct. a. c. distinsul nostru profesor, dela Academia Teologică, Dr. Andrei Buzdug.

Pe deplin convins că atunci când e vorba de a răspândi învățătura divină, frumoasă și plină de mângâiere, nu trebuie să stai nici-o clipă măcar la indoială, cruțându-te de muncă și oboseală, Păr. Prof. Dr. A. Buzdug n'a pregetat niciun moment la invitația pe care i-a făcut-o preotul Leon Sava ca să se deplaseze pentru a ține o predică și o

FOILETON

Un teolog învățat: Iosif Olariu.

(Urmare și fine)

3. *Teologia biblică.* Iosif Olariu a fost profesor de studii biblice și probabil acesta e motivul pentru care în domeniul acesta, a produs mai mult. Pentru studenți și preoți, publică o „*Introducere în cărțile sante ale Testamentului vechiu și nou*“. Această carte a fost foarte bine primită de public și a apărut în mai multe ediții. În bibliotecile pe cari le cercetez, n'am găsit decât Ediția III. (Caransebeș, Tip. Diecezană, 1912, în 8°, 413 p.) — „S'a tipărit cu binecuvântarea Prea Sfinției Sale Dr. Elie Miron Cristea, dreptcredinciosul episcop român al eparhiei Caransebeșului“.

Cuprinde: Noțiunea și împărțirea Isagogiei, Literatura, Istoria literaturii Testamentului vechiu, Limbile Testamentului vechi, Clasificarea, (Cărțile vechiului Testament, întâi cele canoanice și apoi

cele deutero-canonică). Scurta privire istorică, Scriitorii Testamentului nou, Limba originală a Testamentului nou. Părțile Testamentului nou, Împărțirea, Evangheliile în genere, Cărțile Noului Testament.

După ce tratează pe scurt fiecare carte a Noului și a Vechiului Testament, urmează Noțiunea Canonului, Canonul vechiului Testament, Canonul noului Testament, Numirile, împărțirea, numărul cărților Testamentului vechi și nou, Inspirațiunea dumnezească a cărților sfinte, Modul scrierii, Materialul scrierii.

Partea ultimă se ocupă cu textul și cu edițiile Bibliiei: Împărțirea textului, Textul masoretic al Testamentului vechiu, Manuscrisele vechi ale sf. Scripturi, Textul original, Edițiunile sf. Scripturi, Poliglotele, Traducerile sf. Scripturi, Traducerea grecească (LXX). Alte traduceri grecești ale Testamentului nou, Recenziunile LXX și istoria ei, Itala, Vulgata, Targuminele sau parafrazele caldeice, Peșito și alte traduceri siriene, Alte tradu-

ceri ale sf. Scripturi, Traducerile românești, Tărtarea ermeneutică a sf. Scripturi.

Iosif I. Olariu concepea o operă vastă. Voia să alcătuiască o exegeză a Noului Testament în românește. Dl. H. Roventza zice că „Cel dintâi care îmbogățește studiul Noului Testament în românește cu opere științifice și voluminoase, este Iuliu Olariu, fost profesor de Teologie la Caransebeș“.¹⁾

Din cărțile Noului Testament, comentează aproape toate, în afară de — Faptele Apostolilor, Apocalipsă, și cele 7 epistole catolice. Din Vechiul Testament comentează Psalmii (Explicarea Psalmilor, 1901). În comentarii, Iuliu Olariu urmează în special pe Aug. Bisping (Exegetisches Handbuch zum Neuen Testament, Münster, 1863). Comparând textele lui Olariu cu Bisping, Diac. Haralambie Roventza spune: „Comentariul lui Olariu e deci o traducere-rezumant a operei lui Bisping,

¹⁾ Studiul Noului Testament la noi în ultimii 50 ani (1881—1931) în *Studii Teologice*, 1932, vol. III, p. 268-271.

conferință, în parohia Ciunga din orașelul Uioara, jud. Mureș.

Oboseala aceasta i-a fost însă, mult răsplătită. Căci, pentru un trimis al Domnului, nu există mai mare mângâiere și mulțumire, decât atunci când din fața altarului vede că biserica e prea mică, prea neîncăpătoare pentru mulțimea mare de credincioși, cari stau unul lângă altul, cu privirile îndreptate spre vestitorul cuvântului lui Dumnezeu și aproape fără respirație, așteaptă, infometaji și cu un dor aprins, să audă învățătura dătătoare de viață.

Împreună cu toți ceice s'au adunat în bisericuța parohiei Ciunga, prof. Dr. A. Buzdug a trăit o zi cu adevărat plină de bucurie.

Din predica pe care a rostit-o la sfârșitul sf. Liturghii, așa cum numai Sf. Sa știe să vorbească, credincioșii au gustat flămânzi și au trăit momente de deplină liniște și pace creștinească.

Dar bucuria zilei nu s'a sfârșit aci. Credincioșii acestei parohii, pen-

tru ca în zilele de odihnă fizică să dea — și în afară de Biserică — o hrană vieții sufletești, cu trudă și cu jertfe materiale, au înființat un cămin cultural și aici se adună ca să trăiască momente de refacere sufletească și de frăție creștină.

În acest cămin, în după amiaza zilei, Prof. Dr. Buzdug a ținut o conferință despre „Folosul cărții”.

Cine are carte, are și parte, zice un proverb românesc.

Conferențiarul a știut într'un chip cât se poate de convingător să argumenteze acest proverb.

Într'adevăr dacă lumea creștină s'ar smulge din bătaia vântului de necredință, ce pare că suflă ca și un crivăț dinspre răsărit și, ca și acești credincioși ai parohiei Ciunga, ar simți o sete după învățătura bisericii, multe probleme sufletești și chiar de ordin material ar lua o față mai strălucitoare și ar avea o rezolvare mai favorabilă, producându-ne astfel, mai multe zile de bucurie.

I. B.

INFORMAȚIUNI

Vizita I. P. S. Patriarh Miron în Polonia. Cu prilejul șederii sale în România, I. P. S. Mitropolit Dionisie al Bisericii ortodoxe din Polonia a ținut să invite pe șeful Bisericii românești la Varșovia, spre a cerceta pe frații întru credință din țara vecină și aliată. Primind invitația, I. P. S. Patriarh a hotărât să facă această călătorie la jumătatea lunii Noemvrie, urmând să fie însoțit de către pâr. Mitropolit Visarion al Bucovinei și Arhiepiscopul vicar Irineu Mihălcescu.

De sigur, că vizita își are importanța ei pentru consolidarea ortodoxiei tot mai mult atacată de catolicismul agresiv, dar ea servește în același timp și prietenia celor două State, silite să se apere cu toate puterile lor împotriva dușmanului comun, care este Rusia sovietică.

Sfințire de biserică. Duminică, 10 Octomvrie, se va face cu mare fast, sfințirea bisericii ortodoxe din comuna Gâlgău. Actul sfințirii va fi oficiat de P. S. Sa episcopul *Nicolae Colan*, ajutat de un sobor de preoți. Seara în sala cea mare a școlii primare, se va da un concert de corul Academiei Teologice din Cluj.

Călătoriile P. S. Episcop Policarp al Americii. După o muncă încordată de doi ani pentru organizarea bisericească a Românilor din Statele Unite americane, vrednicul Ierarh misionar a simțit nevoia unui concediu de odihnă în cursul verii, pe care l-a petrecut în Patrie. Odihna a fost relativă, căci P. S. Episcop Policarp a prezentat rapoarte sf. Sinod despre realizările și dificultățile din America, a luat parte activă la ședințele supremului for, și a

informat deopotrivă și organele Statului despre tot ce a săvârșit dincolo de Ocean. Acum mai face câteva călătorii prin centrele bisericești ale țării, spre a-și vedea frații în Hristos și a culege îmbărbătări pentru lupta nouă ce-l așteaptă la întoarcere întru desăvârșirea lucrului început. Pretutindeni este întâmpinat cu bucurie și satisfacție de ceea ce a știut face în folosul Românilor emigrați.

De aceea, este profund condamnabil, că ziarul „America” din Cleveland, își permite să continue campania lui de calomnii și în absența meritosului Arhiepiscop, declarându-l depus din slujbă prin condeiul ereticului Ion Podea din Brașov. Ce decădere morală, și câtă rușine fac neamului nostru acesți fii ai pierzării!

Congresul F. O. R.-ului. Anul acesta congresul general al Frăției ortodoxe române va avea loc la Oradea în zilele de 24 și 25 Octomvrie c. Biroul central și secția locală în frunte cu P. S. Episcop Nicolae de Oradea fac pregătiri întinse, pentru ca acest congres să fie la înălțimea celor precedente, prilejuind o puternică afirmare a ortodoxiei și românismului la granița de Vest a țării. Nu ne îndoim că mireniile intelectuali din eparhia noastră se vor grăbi să-și facă o datorie de conștiință, ținând să fie de față în ziua de 24 c. la Oradea, unde în deplină armonie cu Ierarhii și Clerul Bisericii noastre, să susțină interesele ortodoxe și naționale.

Programul amănunțit îl vom publica în numărul viitor. Participanții se vor bucura de reducere însemnată pe căile ferate.

Se suprimă curbele? Cu ocazia adunării generale a Asociației notarilor comunali ținută zilele trecute în București, dl Stancu Brădișteanu director general al Cultelor și președinte al Federației salariaților publici, a făcut o declarație importantă. A-

nume domnia sa a anunțat — din isvor competent — că guvernul are de gând să suprimă în cursul lunii Octomvrie c. și curbele de 10 și 12.50 la sută, aplicate în ultimii ani asupra salariilor funcționarilor publici. Știrea ar echivala cu o urcare de leafă, ceea ce de sigur că i-ar bucura tot așa de mult și pe slujitorii Bisericii, atât de nedreptățiți prin curbele numeroase, la cari au fost supuși. Așteptăm confirmarea prin fapte, spre a ne exprima satisfacția noastră.

A plecat Cardinalul! Monitoarele catolice de ambele rituri ne fac plăcerea să ne anunțe, că Eminența Sa Cardinalul E. Tisserant terminându-și vizitele prin țară, a părăsit România în ziua de 29 Septemvrie c., luându-și drumul spre Roma eternă. Așa ne asigură îndeosebi redactorii dela Blaj, cari scot foc pe nări contra noastră pentru că n'am binevoit să fim de aceeași părere cu dumnea-lor. Fiindcă noi înțelegem să distingem între francezul-erou, care a luptat pe front pentru triumful naționalităților, și între catolicul-emisar, venit în România cu porunci papale tocmai când se dă viață episcopiei ortodoxe din Maramureș. Câteva fraze din articolul omagial ditirambic consacrat cardinalului de „Unirea” obedientă, ne-au lăsat să descifrăm o leacă gândurile inocente ce i-au călăuzit pașii pe pământul ortodoxiei. Sfatul tainic dela Stâna de vale cu toți episcopii uniți își are și el tâlcul lui. Decorația ce i s'a acordat de Suveran este bine meritată, ceea ce nu înseamnă de loc că aplaudăm și ofensivele schițate contra noastră de acelaș purpurat. El a plecat, dar a rămas sămânța vrajbei papiste. Ceea ce vom vedea în curând.

Glasul credinței strămoșești.

Un exemplu impresionant de statornicie în legea strămoșilor ni-l dă cazul bătrânei văduve Maria Gyengye din Aita-mare județul Treiscaune. Telegraful Român arată, că această vrednică femeie și-a lăsat toată averea pe seama bisericii ortodoxe din sat, motivând gestul ei în chipul următor: „Deși soțul meu funcționar la căile ferate maghiare a fost ungar și eu nevoită să-i urmez confesiunea,

deși în alte părți mai adaogă și el câte ceva din alte comentarii sau din Sf. Ioan Chrisostom, Zgabenul, și a.”

Comentariile lui Iuliu Olariu, chiar fiind numai prelucrări, au o importanță istorică, prin faptul că sunt primele comentarii științifice în românește.

4. *Teologia practică.* Chiar acum patru decenii, în 1897 publică „Manual de Tipicul bisericii ortodoxe orientale pentru elevii institutelor teologice și pedagogice întocmit de Dr. Iuliu Olariu. (Caransebeș, Tip. Diecezană, în 8°, 58 p.) Citează ca izvoare Tipiconul lui Constantin Diaconovici Loga (1826), Tipiconul lui Silvestru Morariu-Andreievici (1883) și Cărțile Rituale. Din această bibliografie ar rezulta, că cel mai vechi tipic românesc e al lui Constantin Diaconovici Loga. Acest fapt îl găsim și în unele manuale de Tipic, dar nu este exact. La 1687, apare la Alba Iulia: „Rânduiala Diakonstvelor și cu a văzglăseniilor cari se zic la liturgie...” de Kir Varlaan, Arhi-

episcopul și Mitropolitul”. Chiar admitând că în această carte, sunt numai indicațiuni generale, găsim un manual de tipic cu 18 ani înainte de Tipiconul lui C. Diaconovici Loga E.: „*Epitomulu sau scurte arătări pentru sfânta biserică, pentru vesmintele ei și pentru Dumnezeiasca Liturghie, care se săvârșește într'însa. Așisderea și pentru preotul și slujitorul lui Dumnezeu. Prin scurte întrebări și răspunsuri de foloș și de trebuințe slujitorilor de cele sfinte, preoților și diaconilor și tuturor celor ce gândesc aceste deregătorii pre sine a lua. Prin Părintele Cichindeal, parohul Beciche-recului Mic, traduse. În Buda, la crâiasca tipografie a Universității ungurești, 1808*”. În Prefață spune că acesta e primul manual românesc de tipic, pe care l-a scris pentru a servi „*beseariții din Răsărit*”.

Manualul de Tipic al lui Iosif Olariu, a apărut în mai multe ediții. La Biblioteca Universității din Cluj, în afară de ediția I., mai e a III-a, revăzută de protopresbiterul Spiridon Șandru și

tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinției Sale Dr. Iosif Traian Bădescu, dreptcredinciosul episcop român al eparhiei Caransebeșului”. (Caransebeș, Tip. Diecezană, 1924, în 8°, 64 p.).

Cartea are următoarele capitole: Despre Tipic, Cărțile Liturgice, Partea generală (Timpurile liturgice, Rânduilele liturgice, Citirile liturgice, Cântările liturgice, Lucrările liturgice exterioare (căderea, mătâniile, etc.).

Partea specială tratează cele trei perioade (a Octoiului, a Triodului și a Penticostarului).

La teologia practică, ar mai fi potrivit, să amintim ceva și despre *activitatea omiletică* a lui Iosif Olariu. Ca protosincel, de multe ori predică în catedrala din Caransebeș. Predicile nu le-a publicat, așa că nu putem rosti judecăți de valoare asupra lor.

I. E. NAGHIU, stud. teol.

Cetiți și răspândiți „Viața Ilustrată”

totuși din inima mea trecutul nu a fost în stare să-mi răpească credința mamei mele. Las averea mea bisericii ortodoxe române, și doresc ca somnul de veci să-l dorm la scutul acestei biserici și în umbra sfintei cruci. Câte suflete curate de felul acesta nu se vor găsi în ținutul cu sute de comune românești secuizate. Prin hărnicia preoțimii noastre, chemată la marea operă de recucerire a celor înstrăinați, vom înregistra de sigur multe bucurii ca aceea relevată în rândurile de mai sus.

Adunarea Ligii antirevizioniste.

În ziua de 31 I. c., se va ținea la Tg.-Murăș adunarea anuală a Ligii antirevizioniste române din Transilvania. S'a ales anume acest oraș, spre a se putea lua contact cu populația românească din județele secuizate și a contribui la opera însemnată de ridicare a neamului nostru. Problema recuceririi românilor înstrăinați va fi prezentată în chip temeinic de către conferențieri specialiști, ale căror soluții au să fie supuse discuției publice, se vor face defilări de țărani și se va reprezenta de artiștii teatrului Național din Cluj piesa „Tribunul” de Ion Lapedatu. Sperăm, că toți bunii români vor lua parte la această manifestație patriotică a Ligii antirevizioniste erdelene, condusă cu atâta pricepere de savantul profesor *Dr. Ion Lupuș.*

Scumpetea cărților de școală.

Ziarele se ocupă insistent de prețul exagerat al manualelor școlare, ce contitue o mare dificultate în calea instrucției publice. Mai ales pentru părinții săraci dela orașe și mulțimea țăranilor din satele noastre. Aceștia din urmă, dacă au copii mai mulți de școală, sunt puși aproape în imposibilitate de a plăti cele câteva mii de Lei, ce li se cer pentru cărți la începutul anului școlar. Consecința fatală este că-și sustrag copiii dela școală, lăsându-i analfabeți. Statul trebuie să intervină energic spre a curma această anomalie gravă, punând stavilă lăcomiei bolnave a editorilor, cari nu mai cunosc nici o limită, exploatănd fără milă atât pe autori cât și pe părinții elevilor. Altfel înzadar se ridică atâtea clădiri scumpe, când ele rămân goale de români, ca să le ocupe minoritarii.

Măsuri religioase în Germania. Reichul național-socialist are alături de catolicism și alți adversari, cari se pun în calea idealurilor sale politice. Sunt diferitele culte și secte protestante, cari sub protecția libertății culturale, creiază instituții proprii, ce-și depășesc rolul lor religios, pretându-se la agitații politice. Astfel guvernul s'a văzut silit să ia sancțiuni severe, interzicând funcționarea școlilor teologice și de predicatori ai bisericii confesionale germane. La fel s'a procedat și față de școlile secundare susținute de această biserică.

Nu suntem de loc partizanii unor asemenea metode față de culte, fiindcă ele sunt dăunătoare liniștii interne. Se pare însă, că dispozițiile așa de grave au fost motivate de provocă-

rile inutile ale unor conducători, incapabili de a înțelege realitățile naționale ale Germaniei hitleriste.

Lăudăroșenie sinistră. Cunoscutul campion al revizionismului maghiar Tiberiu Eckhardt, șeful micilor agricultori din Ungaria, se laudă în adunări publice de propagandă electorală, că în 1918 pe când era prim-pretor la Iara, jud. Turda, a reușit să pacifice pe români cu ajutorul cetelelor de secu. Și ca dovadă a recurs la mărturia unui fost factor poștal din Turda, care a și povestit ziarului „Pești Napló” din Budapesta bandidismele contra valahilor nesuferiți.

E revoltător să iei act de asemenea spovedanii criminale, prezentate și după 20 de ani ca titluri de mândrie patriotică. Să ne mai mirăm, că e așa de greu să reluăm raporturi normale cu Ungurii de pe pustă?

Bilanțul bacalaureatului. La Ministerul Educației Naționale au sosit toate rezultatele dela examenul de bacalaureat teoretic. S'au prezentat în toată țara 3572 candidați și candidate, dintre care au reușit numai 1506, adică 42,14 la sută. În sesiunea de Iunie procentul a fost de 52,28 la sută.

Așadar se constată, că pregătirea elevilor este tot mai slabă. E datoria Statului și a părinților să se ocupe serios de cauzele acestui fenomen trist.

BIBLIOGRAFIE

„Viata Ilustrată”, Anul IV. Nr. 10 pe Octomvrie 1937. Director: P. S. Episcop *Nicolae Colan.* Abonamentul 200 Lei.

Acest număr cuprinde: Dinu Pa-jură: Protecția muncii naționale; Grigorie T. Marcu: Împărăteasa Românilor; Grigore Popa: Stilul Germanic; Pr. Ion Goron: Tradiția; Pr. Fl. Mureșanu: † Thomas G. Masaryk; I. V. Spiridon: Cântec (poezie); Emil Zegreanu: Belșug (poezie); I. Gr. Oprisan: Prietenul nostru cel bun; Dr. G. Preda: Confidențele; Coriolan Bărbat: Rabindranath Tagore pe patul morții; Il. V. Felea: Dumnezeu și sufletul în poezia contemporană; G. Stănescu: Galileo Galilei. Cronică internă: Congresul Astrei. Biserica dela Lăpușna. Mitropolia Dionisie al Varșoviei la București. Legheca Șorecanilor. Un referendum asupra problemei jidovești. Louis Marin. Cronică externă: În-tâmplări senzaționale în Franța. Controlul naval în Mediterană. Războiul din Spania. Vizita d-lui Mussolini în Germania. Biruința ortodoxiei în Jugoslavia. Dispariția fiului lui Stalin.

„LA SFÂNȚA PATRIARHIE”

Atelier special de argintărie și toate obiectele
BISERICEȘTI

DUMITRU D. POPESCU & FIU

Furnizorul Sf. Patriarhii, Mitropolii, Episcopii și Biserici din țară

Medaliat cu medalia de aur 1928-29-30-31

Aleea Patriarhii No. 1 (Bibescu Vodă, 16) București
Tramvaiele 3, 15, 20

7-26

Războiul chino-japonez. Colțul gospodinei: Cum se spală sticlele? Cum se curăță mobila cu lustru? La ce e bună zeama de pătlăgele? Viața veselă. Numeroase ilustrațiuni.

Sperăm, că revista atât de bine scrisă nu lipsește din nici o casă de preot luminat și fruntaș intelectual.

*

„Revista Teologică”, Nr. 10 pe Octomvrie 1937. Redactor: Prof. Gr. T. Marcu. Eminentă publicație are în acest număr: Diacon Grigorie T. Marcu: Unde ne sunt mecenajii?; Prot. I. B.: Preoții în Biserica anglicană; Preot Aurel Radu: Problema sinuciderii; Preot. I. Constantinescu: Artă și morală; Preot Mihail Neagu: Predică la Dumineca XVIII după Rusalii; Grigorie T. Marcu: Atitudini: Hristos și morala în statul etnografic. Preot V. Coman, Gh. Malene, Grigorie T. Marcu și C. I. Sârbu: Mișcarea literară: Dumnezeu în natură. Despre numele divine. Teologia mistică. Bibliografia traducerilor în românește din literatura patristică. Das Johannes-Evangelium. Sfânta mănăstire Arnota. Gr. T. M.: Cronică: Deschiderea noului an școlar la Academia teologică „Andreiană”. Lupta contra Concordatului jugoslav. Gr. T. M.: Note și informațiuni.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 6998/1937.

Ordin Circular.

Pentru ca funcționarilor noștri eclesiastici (clerici și mireni), azi în funcțiune, să li se poată recunoaște *ca timp util la pensie* și întreg timpul servit de dâșii în alte Eparhii, ca învățători, profesori, parohi sau în alte funcțiuni retribuite de Biserică sau Stat și cu drept la pensie, îi invităm pe aceștia ca fără amânare să ceară dela respectivele autorități superioare (Consilii Eparhiale) **Certificate de serviciu**, pe cari să ni le înainteze direct **până cel mai târziu la 1 Noemvrie a. c.** și în cari să se arate exact:

1. Localitatea unde au servit.
2. Calitatea în care au servit.
3. Timpul servit și
4. Salarul lunar avut (care va fi: până la 1/I. 1930 salarul de bază și gradațiile, iar după 1/I. 1930 salarul bugetar: baza+gradațiile+scumpetea, fără alte accesorii).

Cluj, la 7 Octomvrie 1937.

Consiliul eparhial.

Nr. 4733/1937.

Comunicat.

Spre știre și conformare publicăm mai jos ordinul Ministerului Cultelor și Artelor Nr. 10739/2059 din 28 Iunie a. c. prin care se oprește dărâmarea bisericilor vechi:

„Prea Sfințite, Suntem sesizați de Comisiunea Monumentelor Istorice, prin adresa Nr. 207 a. c., anexată în copie, că se fac cereri repetate pentru dărâmarea bisericilor vechi, deteriorate, motivându-se că lângă ele s'au construit altele noi.

Aducând aceasta la cunoștința Prea Sfinției Voastre, avem onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune să nu se mai construiască biserici noi, în vecinătatea celor vechi — monumente istorice — decât numai cu îndatorirea, ca cele vechi să fie reparate și ținute în bună stare, iar nu dărâmate. p. Ministru St. Brădișteanu. ss. director indescifrabil.”

Consiliul eparhial.

Nr. 581/1937 prot. (38) 1-3

CONCURS

Se publică concurs pentru întregirea parohiei *Iernut* cu filia *Lechința-de-Mureș*, din protopopiatul Luduș, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea.”

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat, după aprobarea Ministeriului.
2. Locuință în natură.
3. Sesiune parohială 13 jug. în parohia matre și 10 jug. în filie. Total 23 jug. pământ productiv.
4. Stola îndatinată.

Candidații își vor înainta cererea cu documentele necesare oficiului nostru protopopesc în termenul fixat și cu prealabila noastră incunoștințare se vor putea prezenta în parohie pentru a se face cunoscuți poporului.

În candidare vor fi admiși numai candidații, cari au pregătirea pentru parohii de cl. I, și vor prezenta act de învoire dela P. S. nostru Episcop. Luduș, la 30 Septemvrie 1937.

In înțelegere cu Consiliul parohial.
R. Popa, protopop.

Nr. 564/1937 prot. (37) 3-3

CONCURS

Se publică concurs pentru ocuparea postului de *preot ajutător cu drept de succesiune* în parohia de cl. I. *Mihes*, din protopopiatul Luduș, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea.”

Preotul ajutător va beneficia dela data intrării sale în funcțiune de următoarele:

1. Casă parohială, grădină și supraedificii gospodărești.
2. Sesiune parohială 32 jug. pământ productiv.
3. Stola îndatinată.

După pensionarea preotului titular Petru Șeulean, preotul ajutător va intra în toate drepturile de paroh titular și va fi luat în statele de plată pentru a primi și salarul dela Stat.

Candidații își vor înainta oficiului nostru protopopesc cererea cu documentele necesare în termenul fixat și cu prealabila noastră incunoștințare se vor putea prezenta în parohie în-vre-o Duminecă, sau sârbătoare pentru a se face cunoscuți poporului.

Candidații vor prezenta și actul de învoire dela P. S. Sa Episcopul nostru, fără care act nu vor fi admiși în candidare.

Luduș, la 16 Septemvrie 1937.

In înțelegere cu Consiliul parohial.
R. Popa, protopop.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.